

Galápagos Eilanden, Schildpadeilanden of Betoverde Eilanden Het Wereld Natuur Fonds (Nederland) gaat helpen

De Galápagos Eilanden liggen op de evenaar aan de andere kant van de aardbol: een archipel van grillige, woeste en verlaten eilanden in het sprankelend blauw van de tropische Stille Oceaan. Zij zijn ver van ons vandaan. Erg ver, maar als het ons ernst is met het veel gehoorde gezegde dat de natuur overal in de wereld in gevaar is, liggen zij dicht genoeg bij om ook in Nederland bij het natuurbehoud te worden betrokken.

Politiek behoren de 13 grotere en 17 kleine eilanden en minstens 47 uit de zee oprijzende rotspunten sedert 1832 tot de staat Ecuador en wel onder de naam Archipilago de Colón. Het planten- en dierenleven op deze eilanden is evenwel zó merkwaardig en van zo'n grote wetenschappelijke betekenis, dat het behoud van de natuurlijke rijkdommen van de Galápagos Eilanden meer dan een nationale zaak is. Bisschop Thomas de Berlenga, vierde bisschop van Panamá,

was de eerste Europeaan die in 1535 deze geïsoleerde en nog steeds moeilijk bereikbare eilandengroep ontdekte, op omstreeks 1500 km van de landengte van Panamá en 1100 km uit de kust van Ecuador. Daarna zijn de eilanden met hun gevaarlijke rotskusten, diep ingesneden baaien en grotten, hoge, tot meer dan 1700 m omhoog rijzende vulkanen, warm water en zwavelbronnen, zwarte lavarotsen, scherp van vorm en doods onder de brandende tropenzone en lijdend onder het gebrek aan zoet water, toevluchtsoord en woonplaats geweest voor schipbreukelingen en zeeroovers en een geliefd oord om schatten te begraven en naar verborgen schatten te zoeken.

Hun geïsoleerde ligging, het boven-aarde rotslandschap en de wonderlijke dierenwereld gaven de pas in de negentiende eeuw permanent bewoonde eilanden de roep van betoverd te zijn (Las Islas Encantadas).

Toen Charles Darwin 1835 tijdens zijn beroemde wereldreis met de 'Beagle' de Galápagos Eilanden bezocht, vond hij er een tegenstrijdige verscheidenheid en eenvormigheid van dieren, die hij alleen door de hypothese van soortverandering en evolutie kon verklaren. Terwijl zijn tijdgenoot A. R. Wallace in de eilandenrijkdom van de Molukken het proces van de soortvermenigvuldiging op het spoor was, doemde op de Galápagos Eilanden voor de ogen van de toen nog jeugdige Darwin het beeld van evolutiegebeuren op. Sedert dien hebben de flora en fauna van deze eilanden de wetenschapsmensen in de gehele wereld bezig gehouden. Naast 13 soorten en 28 eilandvormen van de naar Darwin genoemde grondvinken, leven er vertegenwoordigers van nog maar negen andere landvogelgroepen, voorts potsierlijke horden van

Galapagos-zeeleguaan

meer dan een meter lange zwarte zeeleguanen, grote hagedissen die op de rotskusten leven en in zee hun plantaardig voedsel zoeken, reuzenschildpadden, landhagedissen, die alle hetzelfde beeld van de veranderlijkheid van de soorten vertonen. Door het bijzondere verloop van de uit het zuiden komende koude Humboldt Stroom worden op de Galápagos Eilanden, zowel tropische als antarcische zee- en kustdieren aangetroffen, zoals zeeleeuwen, pelsrobben, albatrossen, keerringvogels, drie soorten Jan van Genten en fregatvogels; voorts de enige op de evenaar levende pinguïns. Door het ontbreken van landzoogdieren (behalve bijzondere Zuid-Amerikaanse ratten) konden zich hier zulke bijzonderheden ontwikkelen als een grote aalscholversoort die te kleine vleugels heeft om te kunnen vliegen en een meeuwensoort, die een nachtelijke levenswijze en nachtvogelogen heeft.

De afwezigheid van spechten gaf aan een van Darwin's Grondvinken de kans het gebruik van cactusdoorn of rechtpuntig takje te leren voor het opprikken van in hout borende insecten, waarvoor in andere gebieden de scherp gepunte spechtentong wordt gebruikt: een uniek voorbeeld van het gebruik van een werktuig door een dier. Meer dan 70% van de diersoorten en meer dan 40% van de plantensoorten van de Galápagos Eilanden worden nergens elders dan op deze eilanden aangetroffen.

In de weelde van in de ware zin van het woord exotisch plantaardig en dierlijk leven hebben zeerovers, avonturiers en vroege kolonisten zodanig huis gehouden, dat vrijwel alle 13 eilandenvormen van de reuzenschildpadden ('galápagos') in direct gevaar van uitsterven verkeren; van de landhagedissen, de aalscholvers en de pelsrobben zijn (nog) schamele resten over. Aan de vroegere vernietigingen door de mens voegen thans de ingevoerde en opzettelijk verwilderde of ontsnapte Europese huisdieren het hunne toe: horden verwilderde geiten, varkens, ezels, paarden, koeien, honden, katten, maar ook ratten en huismuizen vernietigen het niet op grote zoogdieren inge-

Galapagos zeeleeuw.

Foto's: W. N. F.

Reuzen(olifants)schildpad

stelde planten- en dierenleven op de vochtige hellingen en eten eieren en jongen van de reuzenschildpadden op vóór er één zich tot volwassenheid heeft kunnen ontwikkelen.

De natuur is in gevaar! Ook - zelfs! - op de verre Galápagos Eilanden, genoemd als de vitrine van het evolutie-gebeuren, door anderen als een ware 'ark van Noach'.

Om het planten- en dierenleven op deze eilanden te bestuderen en maatregelen voor te bereiden deze te redden werd onder auspiciën van UNESCO en door het enthousiasme van Julian S. Huxley en de Belgische hoogleraar Victor van Straelen in 1959 in Brussel de Fundacion Charles Darwin paria Las Islas Galápagos gesticht en

enkele jaren later (1962) werd op het eiland Santa Cruz het Charles Darwin Onderzoek Station opgericht, waaraan thans ook een Nederlands onderzoeker werkzaam is.

Thans wordt daar gewerkt aan de realisering van het project om de eilanden als een nationaal park te beheren teneinde het gehele nageslacht op onze kleine wereld de gelegenheid niet te onthouden van deze wonderen van de natuur kennis te nemen, er van te genieten en er zich ten diepste over te verwonderen. Moge daarom de actie, die het Wereld Natuur Fonds (Nederland) in 1969 op verzoek van de Charles Darwin Foundation voert, rekenen op sympathie en ondersteuning.

Job. Bolman

Hebt u wel eens de Beemdkroon gevonden?

Tegen het einde van het vorig jaar is bij Wolters-Noordhoff de 12e druk (1968) van de 'Beknopte School- en Excursieflora voor Nederland' van Heukels-van Ooststroom verschenen (prijs f 11,20).

Evenals in de vorige drukken staan hierin alle in ons land voorkomende wilde planten; het aantal sierplanten, adventieven, vormen en variëteiten is echter zeer beperkt gehouden. Wie zich hiérin wil verdiepen, moet dus wat grotere flora's raadplegen, hetzij de Geïllustreerde Heukels-van Ooststroom, laatste druk 1962 (prijs f 17,45), hetzij die van Heimans, Heinsius en Thijssse, laatste druk 1966 (prijs f 20,—), die elkaar - ik wees daar vroeger al eens op - qua bijzonderheden vaak leerzaam aanvullen.

Als echte 'zakflora' is echter de 'Beknopte Heukels-van Ooststroom' door haar geringe afmetingen en dikte een uiterst plezierig bezit. Op zich zelf zou ik evenwel geen aanleiding hebben, die nieuwe druk in 'Natura' aan te kondigen, indien we daarin niet voor het eerst een aantal nieuwe Nederlandse plantennamen aantreffen, terwijl wij die tientallen jaren lang - in tegenstelling tot de Latijnse die tot veler wanhoop nog al vaak werden gewijzigd en in de toekomst ook nog wel eens gewijzigd zullen móéten worden - als voor altijd vaststaand beschouwden.

Het voorwoord van de 'Beknopte' zegt hierover, dat de verandering van een vrij groot aantal Nederlandse namen geschiedde naar aanleiding van gezamenlijke besprekingen der bewerkers van de Flora Neerlandica (de nog lang niet voleindigde critische flora, onder auspiciën van de Kon. Ned. Botanische Vereniging opgezet), van de Geïll. Flora van Heimans, Heinsius & Thijssse en die van Heukels-van Ooststroom.

Alvorens enkele aangebrachte wijzigingen in de Nederlandse namen te noemen, eerst een kort exposé over de ontstaansgeschiedenis der tot nu toe algemeen gangbare. Men kan zeggen dat vóór ca. 1900 hierin weinig eenheid bestond. De uniformisering is vnl. de verdienste geweest van H. Heukels, een der oprichters van de NNV (we waren toen nog lang niet 'Koninklijk'), die ook als voorzitter van de afd. Amsterdam (1901-1911)